FÖRSTAINSTANSRÄTTENS BESLUT
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)
den 24 januari 2002 *

I mål T-38/95 DEP,

Groupe Origny SA, Paris (Frankrike), företrätt av advokaten X. de Roux, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av R. Lyal, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: franska.

angående en talan om fastställande av den rättegångskostnad som svaranden skall ersätta en sökande till följd av förstainstansrättens dom av den 15 mars 2000 i de förenade målen T-25/95, T-26/95, T-30/95—T-32/95, T-34/95—T-39/95, T-42/95—T-46/95, T-48/95, T-50/95—T-65/95, T-68/95—T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 och T-104/95, Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen (REG 2000, s. II-491),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av ordföranden M. Jaeger samt domarna R. García-Valdecasas, K. Lenaerts, P. Lindh och J. Azizi,

justitiesekreterare: avdelningsdirektören B. Pastor,

följande

Beslut

Bakgrund och förfarande

1 Genom kommissionens beslut 94/815/EG av den 30 november 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget (Ärende nr IV/33.126 och 33.322 — Cement) (EGT L 343, s. 1, nedan kallat det ifrågasatta beslutet),

ålades 42 företag och företagssammanslutningar verksamma inom sektorerna för grå cement och vit cement böter för rättsstridigt handlande som utgör överträdelse av artikel 85.1 i EG-fördraget (nu artikel 81.1 EG).

2 Cedest SA, i vars ställe Groupe Origny SA (nedan kallat sökanden) inträder, klandras i det ifrågasatta beslutet för följande överträdelser: deltagande sedan den 14 januari 1983 i ett allmänt avtal om respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln med cement mellan länderna (artikel 1), deltagande från och med den 23 juni 1982 till åtminstone den 30 september 1989 i avtal och samordnade förfaranden om reglering av handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland (artikel 3.3a). Cedest åläggs i artikel 9 i det ifrågasatta beslutet att betala 2 522 000 ecu i böter.

3 Genom ansökan som registrerades vid förstainstansrättens kansli den 17 februari 1995 under målnummer T-38/95 väckte sökanden talan om ogiltigförklaring av artiklarna 1, 3.3 a och 9 i det ifrågasatta beslutet i den omfattning som det avser sökanden.

4 Förstainstansrätten har genom domen av den 15 mars 2000 i de förenade målen T-25/95, T-26/95, T-30/95—T-32/95, T-34/95—T-39/95, T-42/95—T-46/95, T-48/95, T-50/95—T-65/95, T-68/95—T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 och T-104/95, Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen (REG 2000, s. II-491), nedan kallad Cement-domen, i mål T-38/95, Groupe Origny mot kommissionen, ogiltigförklarat artiklarna 1, 3.3 a och 9 i det ifrågasatta beslutet i den omfattning som det avsett sökanden och förpliktat kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

5 I ett brev daterat den 31 maj 2000 begärde sökanden att kommissionen skulle återbetala ett belopp på totalt 1 469 281, 64 franska franc (FRF) (223 990,54 euro) för advokatarvode som betalats under tiden för förfarandet inför kommissionen till dess Cement-domen avkunnades.

6 I ett brev daterat den 11 augusti 2000 avslog kommissionen denna begäran med motiveringen att advokatarvode för ett förfarande inför kommissionen inte utgör en ersättningsgill rättegångskostnad, att vissa av de av sökanden uppvisade arvodesräkningarna hänför sig till tiden efter förhandlingen i mål T-38/95, att beskrivningar av de uppgifter som skulle ha utförts och det antal timmar som arbetet skulle ha omfattat helt saknas samt att sökanden inte hör till de bolag som framför allt var misstänkta, vilket minskade omfattningen av inlagor inför rätten. Kommissionen framställde vidare ett motförslag som motsvarade 300 000 FRF (45 734,70 euro) för rättegångskostnaden och 112 230 luxemburgiska franc (LUF) (2 782,11 euro) för utgifter i samband med val av adress.

7 Sökanden ansåg att kommissionens argumentation och förslag var oacceptabla och yrkade i ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 1 augusti 2001, att förstainstansrätten skulle fastställa rättegångskostnaderna.

8 Kommissionen yttrade sig genom inlaga som inkom till förstainstansrättens kansli den 5 oktober 2001.

Parternas yrkanden

9 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall fastställa att den rättegångskostnad som kommissionen skall betala uppgår till 1 469 281,64 FRF (223 990,54 euro).

10 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall fastställa att den ersättningsgilla rättegångskostnaden, inklusive den kostnad som hänför sig till förevarande instans, uppgår till 600 000 FRF (91 469,41 euro).

Parternas argument

11 Sökanden har framhållit fyra olika grunder till stöd för sin talan. Med den första grunden har sökanden gjort gällande att de kostnader som hänför sig till förfarandet inför kommissionen och de kostnader som avser perioden efter förhandlingen inför förstainstansrätten i mål T-38/95 utgör ersättningsgilla kostnader. Den andra, tredje och fjärde grunden avser att understryka den ekonomiska insats som tvisten inneburit för sökanden, intresset för tvisten och dess komplexitet ur gemenskapsrättslig synvinkel respektive omfattningen av det arbete som sökandens ombud lagt ner.

12 När det gäller de kostnader som hänför sig till förfarandet inför kommissionen har sökanden i första hand gjort gällande att de skall betraktas som "nödvändiga kostnader... med anledning av förfarandet" enligt artikel 91 i rättegångsreglerna för förstainstansrätten. Vidare framhålls att i enlighet med förstainstansrättens fasta rättspraxis skall "förfarandet" enligt nämnda bestämmelse tolkas som domstolsförfarandet. Denna praxis innebär att ett meddelande om anmärkning, i ett mål som det föreliggande, markerar slutet på det administrativa utredningsförfarandet och inledningen till domstolsförfarandet, i det ögonblick som det är av sådant slag att det leder till ett konstaterande av en överträdelse av artikel 81.1 EG eller artikel 82 EG och till fastställande av böter.

13 Detta förklarar enligt sökanden att rätten till försvar, innefattande framför allt tillgången till de handlingar som kommissionen stöder sina anmärkningar på liksom den kontradiktoriska principen enligt vilken det berörda bolaget ges rätt

att yttra sig muntligen och skriftligen över dessa anmärkningar, skall respekteras under förfarandet inför kommissionen. Tillsättandet av ett förhörsombud, med uppgift att säkerställa opartiskhet i förfarandet, och den regelmässiga närvaron av de berörda parternas rådgivare talar för att förfarandet har karaktär av domstolsförfarande.

14 Vidare utfördes de uppgifter som ingick i sökandens försvar huvudsakligen under förfarandet inför kommissionen. Det rättsliga förfarandet byggde på de sammantagna argumenten, handlingarna och diskussionen kring skriftväxlingen under förfarandet inför kommissionen.

15 I detta fall meddelades anmärkningarna den 25 november 1991, vilket innebär att sökanden har rätt att återkräva de kostnader som den har haft med anledning av förfarandet med början vid detta datum, eftersom förstainstansrätten har fastställt att de anmärkningar som framförts mot sökanden saknar grund.

16 När det gäller de rättegångskostnader som fastställdes efter förhandlingen i mål T-38/95 har sökanden understrukit att denne var tvungen att analysera de olika muntliga framställningarna vid förhandlingarna inför förstainstansrätten mellan den 16 september och den 21 oktober 1998 i de övriga mål i vilka Cement-domen avkunnades (nedan kallade Cement-målen), samt de situationer som kunde förutses för det fall att det ifrågasatta beslutet skulle bekräftas eller ogiltigförklaras.

17 För det andra har sökanden understrukit att med hänsyn till storleken på det bötesbelopp som denne ålagts i det ifrågasatta beslutet var de ekonomiska intressena i tvisten av stor betydelse. Det var därför berättigat att nödvändiga medel lades ned på försvaret i dennes talan om ogiltigförklaring.

18 För det tredje har sökanden anfört att tvistens komplexitet ur gemenskapsrättssynpunkt framför allt berodde på särskilda frågor avseende rätten till försvar och de kriterier som tillämpas vid fastställande av att ett företag har gjort sig skyldigt till en överträdelse genom att tillhöra en nationell sammanslutning, som i sin tur ingick i en europeisk sammanslutning. När det gäller rätten till försvar klargjorde Cement-domen räckvidden av principen om tillgång till kommissionens ärendeakt och sökanden skulle faktiskt ha blivit rentvådd enligt de handlingar som denne inte hade tillgång till under förfarandet inför kommissionen. Sökanden tillägger att denne hade förberett en detaljerad argumentation i sakfrågan för att vederlägga kommissionens resonemang enligt vilket de observerade förfarandena på den franska och tyska cementmarknaden utgjorde en del av fullgörandet av ett mer omfattande avtal, ingått inom den europeiska sammanslutningen Cembureau, i vilken Cedest skulle ha ingått eftersom bolaget var medlem i sammanslutningen för franska cementtillverkare.

19 Sökanden har tillagt att denne, i sina skriftliga framställningar inför förstainstansrätten, var tvungen att presentera och analysera cementindustrins grundläggande uppbyggnad för att mot bakgrund av denna framställning kunna förklara relevanta aspekter inom konkurrensområdet.

20 För det fjärde har sökanden understrukit att denne, liksom övriga berörda parter, var tvungen att undersöka tiotusentals sidor innehållande ärendeaktens friande och fällande omständigheter och att denne var tvungen att yttra sig över samma anmärkningar som riktats mot de övriga parterna med hänsyn till kommissionens teori om olika företags och sammanslutningars medverkan i en omfattande europeisk samverkan. Sökanden var dessutom tvungen att försvara sig mot den särskilda anmärkningen gällande den påstådda fransk-tyska samverkan. För övrigt var sökanden under förfarandet inför förstainstansrätten tvungen att upprätta, förutom ansökan och replik, flera inlagor till följd av förstainstansrättens åtgärder för att förmå kommissionen att ge sökanden tillgång till dess administrativa handlingar.

21 Sökanden har beräknat att de rättegångskostnader som kommissionen skall betala, med understrykande av att sökanden representerades av två advokater i målet, uppgår till 1 469 281,64 FRF (223 990,54 euro), med hänsyn tagen till advokaternas tidtaxa och till det antal timmar som de arbetat liksom till arbetets natur.

22 Som svar på dessa argument har kommissionen för det första gjort gällande att sökandens uppfattning angående begreppet kostnader som hänför sig till ett domstolsförfarande inte fråntar giltigheten av domstolens och förstainstansrättens fasta rättspraxis enligt vilken ersättningsgilla kostnader, i enlighet med artikel 91 i förstainstansrättens rättegångsregler, begränsas till de kostnader som uppstått med anledning av förfarandet vid förstainstansrätten, med uteslutande av kostnaderna under det administrativa förfarandet.

23 När det gäller rättegångskostnaderna som hänför sig till tiden efter förhandlingen i mål T-38/95 har kommissionen anfört att sådana kostnader enligt rättspraxis inte kan betraktas som nödvändiga kostnader som uppstått med anledning av förfarandet (domstolens beslut av den 16 december 1999, i mål C-137/92 P-DEP, Hüls mot kommissionen, icke publicerat i rättsfallssamlingen). Kommissionen har tillagt att sökanden i detta fall inte har bevisat att dessa kostnader var nödvändiga.

24 För det andra har kommissionen inte bestritt att de böter som sökanden ålades att betala genom det ifrågasatta beslutet är av betydelsefull storlek. Böternas betydelse bör dock i vart fall ställas i relation till dels det faktum att de utgjorde ungefär 2,8 procent av sökandens omsättning, dels det totala beloppet böter som ålades i det ifrågasatta beslutet (ungefär 250 000 000 euro). En jämförelse mellan det senare beloppet och det bötesbelopp som ålagts sökanden visar vilken marginell betydelse detta bötesbelopp har i den konkurrensbegränsande samverkan som det ifrågasatta beslutet avser liksom i förfarandet.

25 För det tredje har kommissionen hävdat att mål T-38/95 inte har gett upphov till nya och viktiga rättsfrågor. Med avseende på frågan om tillgång till ärendeakten har förstainstansrätten tillämpat principer som utvecklats i tidigare rättspraxis. Frågan om sökandens medverkan i överträdelsen är mycket lik de frågor som har uppkommit i andra ärenden om konkurrensbegränsande samverkan.

26 För det fjärde har kommissionen inte bestritt att den processledning som förstainstansrätten vidtagit för att bevilja fullständig tillgång, åt främst sökanden, till samtliga handlingar i målet har gett upphov till en ännu större arbetsbörda. Kommissionen anser dock att det arbete som utförts av sökandens rådgivare framstår som något oproportionerligt i förhållande till målets svårighetsgrad, komplexitet och omfattning.

27 Kommissionen har inte bestritt att målet skulle rättfärdiga att två advokater anlitats och har inte kommenterat de tidtaxor som tillämpats av dessa i målet.

Förstainstansrättens bedömning

28 Enligt ordalydelsen i artikel 91 b i rättegångsreglerna skall "nödvändiga kostnader som parterna haft med anledning av förfarandet, särskilt utgifter för resor och uppehälle samt arvode för ombud, rådgivare eller advokat" anses som ersättningsgilla kostnader. Av denna bestämmelse framgår att de ersättningsgilla kostnaderna endast omfattar utgifter för förfarandet vid förstainstansrätten samt att dessa måste ha varit nödvändiga i detta avseende (se analogt domstolens beslut av den 9 november 1995 i mål C-89/85 DEP, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mot kommissionen, inte publicerat i rättsfallssamlingen, punkt 4, förstainstansrättens beslut av den 15 juli 1998 i mål T-115/94 DEP, Opel Austria mot rådet, REG 1998, s. II-2739, punkt 26, och av den 19 september 2001 i mål T-64/99 DEP, UK Coal mot kommissionen, REG 2001, s. II-2547, punkt 25).

29 Även om ett omfattande arbete i regel utförs under det förfarande som föregår handläggningen vid domstolen, erinras om att "förfarandet" i artikel 91 i

rättegångsreglerna endast avser förfarandet vid förstainstansrätten, inte det föregående förfarandet. Detta framgår bland annat av artikel 90 i samma rättegångsregler, som handlar om "[f]örfarandet inför rätten" (se analogt domstolens beslut av den 21 oktober 1970 i mål 75/69, Hake mot kommissionen, REG 1970, s. 901 och 902, och av den 30 november 1994 i mål C-294/90 DEP, British Aerospace mot kommissionen, REG 1994, s. I-5423, punkterna 10—12, samt Cement-domen, punkt 5134).

30 Det ska följaktligen bortses från sökandens begäran till den del den avser att kommissionen skall ersätta kostnaderna som avser förfarandet inför denna.

31 Sökanden skall inte heller beviljas ersättning av kommissionen för de rättegångskostnader som hänför sig till tiden efter det muntliga förfarandet i mål T-38/95. Det skall nämligen understrykas att Cement-målen inte var förenade under det muntliga förfarandet och att ingen rättegångshandling vidtogs efter den 16 september 1998, då förhandlingen i mål T-38/95 hölls. Under dessa omständigheter saknar de kostnader som därefter har uppkommit för sökanden direkt samband med dennes talan inför förstainstansrätten och kan därför inte betraktas som nödvändiga kostnader med anledning av förfarandet enligt artikel 91 i rättegångsreglerna (se i detta avseende domstolens beslut i det ovannämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 19, och förstainstansrättens beslut av den 27 november 2000 i mål T-78/99 DEP, Elder mot kommissionen, REG 2000 s. II-3717, punkt 17).

32 När det gäller rättegångskostnaderna som hänför sig till förfarandet inför förstainstansrätten erinrar rätten om att gemenskapsdomstolarna enligt fast rättspraxis inte har behörighet att besluta om storleken på de arvoden som parterna skall utge till de egna ombuden, utan skall endast avgöra storleken på det arvodesbelopp som skall ersättas av den part som förpliktats att ersätta

rättegångskostnaderna. Gemenskapsdomstolarna har, när de fastställer rättegångskostnaderna, varken att beakta en nationell taxa där advokatarvodena fastställs eller en eventuell överenskommelse som den berörda parten och dennes ombud eller rådgivare har ingått i detta avseende (se förstainstansrättens beslut av den 8 november 1996 i mål T-120/89 DEP, Stahlwerke Peine-Salzgitter mot kommissionen, REG 1996, s. II-1547, punkt 27, och besluten i de ovannämnda målen Opel Austria mot rådet, punkt 27, och UK Coal mot kommissionen, punkt 26).

33 Av fast rättspraxis framgår dessutom att det i avsaknad av gemenskapsbestämmelser av taxekaraktär, ankommer på förstainstansrätten att fritt bedöma de faktiska omständigheterna i målet med beaktande av tvisteföremålet och tvistens art, dess betydelse ur gemenskapsrättslig synvinkel samt svårigheterna i målet, omfattningen av det arbete som domstolsförfarandet har medfört för ombud eller rådgivare som har medverkat i målet och de ekonomiska intressen som parterna har haft av tvisten (domstolens beslut av den 26 november 1985 i mål 318/82, Leeuwarder Papierwarenfabriek mot kommissionen, REG 1985, s. 3727, punkterna 2 och 3, förstainstansrättens beslut av den 8 mars 1995 i mål T-2/93 DEP, REG 1995, s. II-533, punkt 16, samt de tidigare nämnda besluten i målen Opel Austria mot rådet, punkt 28, och UK Coal mot kommissionen, punkt 27).

34 Det är med utgångspunkt från dessa kriterier som storleken på de ersättningsgilla rättegångskostnaderna skall fastställas.

35 När det gäller svårigheterna i målet och dess betydelse ur gemenskapsrättslig synvinkel förefaller målet vara relativt komplicerat och innehåller, framför allt när det gäller rätten till försvar, en fråga om tillgång till kommissionens ärendeakt. Även om denna fråga visserligen prövats vid tidigare tillfällen har den dock innehållit, i Cement-domen och framför allt i förevarande mål, särskilda aspekter som medfört att förstainstansrätten har ägnat särskilt mycket uppmärksamhet åt omfattningen av principen om tillgång till ärendeakten i ett förfarande för tillämpning av artikel 81 EG.

36 I sak ger målet framför allt upphov till den nya rättsliga frågan huruvida ett bolag kan anses vara part i ett avtal som strider mot artikel 81.1 EG till följd av att det dels har anslutit sig till en nationell sammanslutning som i sin tur ingår i en europeisk sammanslutning inom vilken det aktuella avtalet ingåtts, dels har medverkat i särskilda åtgärder för att genomföra detta avtal.

37 Följaktligen rättfärdigar målets beskaffenhet dels höga arvoden, dels det faktum att sökanden representerades av två advokater (se, för ett liknande resonemang, besluten i de ovannämnda målen Stahlwerke Peine-Salzgitter mot kommissionen, punkt 30, och Opel Austria mot rådet, punkt 29).

38 När det gäller omfattningen av det arbete som hänförs till förfarandet inför förstainstansrätten kan det konstateras att två inlagor, förutom ansökan och repliken, inlämnades av sökanden efter det att förstainstansrätten förpliktat kommissionen att ge de berörda parterna tillgång till dess ärendeakt.

39 Även om det stämmer att den i föregående punkt nämnda omständigheten medförde en tyngre arbetsbörda för sökandens rådgivare i det aktuella målet och att målet givit upphov till komplicerade rättsfrågor (ovan punkterna 34 och 35), konstaterar förstainstansrätten emellertid att sökanden ingick bland dem som det ifrågasatta beslutet riktade sig till och som klandrades för ett begränsat antal överträdelser, vilket minskade antalet skrivelser som sökanden behövde inlämna till förstainstansrätten.

40 När det gäller sökandens ekonomiska intressen i talan understryker förstainstansrätten att de böter som denne ålagts genom det ifrågasatta beslutet uppgick till ett stort belopp (ovan punkt 2).

41 Det följer av det ovan anförda att samtliga välgrundade kostnader som sökanden har haft med anledning av förfarandet inför förstainstansrätten i mål T-38/95 kan anses ersättningsgilla enligt artikel 91 i rättegångsreglerna.

42 Av de omständigheter som sökanden framhållit i bilaga till sin ansökan, liksom av kommissionens konstaterande i sitt yttrande, framgår det att de kostnader som sökanden hade mellan den 1 december 1994, dagen efter det att det ifrågasatta beslutet hade antagits, och slutet av månaden september 1998, under vilken förhandlingen i mål T-38/95 ägde rum, uppgår till ungefär 760 000 FRF (115 861,25 euro). Av detta belopp skall i vart fall avräknas ungefär 60 000 FRF (9 146,94 euro), ett belopp som uppgavs i den skrivelse som sökanden fick från sina rådgivare den 29 juni 1998. Denna skrivelse utgjorde en begäran om förskottsarvode och inte en arvodesfaktura eller utgiftslista.

43 Med hänsyn till omständigheterna i målet är det därför rimligt att uppskatta de till sökanden ersättningsgilla kostnaderna till 106 714,31 euro (700 000 FRF).

44 Eftersom förstainstansrätten vid fastställandet av de ersättningsgilla rättegångskostnaderna har beaktat samtliga omständigheter som har förevarit i målet fram till och med dagen för avgörandet, finns det ingen anledning att fatta särskilt beslut om parternas kostnader i förevarande förfarande (förstainstansrättens beslut av den 5 juli 1993 i mål T-84/91 DEP, Meskens mot parlamentet, REG 1993, s. II-757, punkt 16, och besluten i de ovannämnda målen Opel Austria mot rådet, punkt 33, och UK Coal mot kommissionen, punkt 33).

På dessa grunder fattar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

följande beslut:

Den till förmån för sökanden ersättningsgilla rättegångskostnaden i mål T-38/95 fastställs till 106 714, 31 euro (700 000 FRF).

Luxemburg den 24 januari 2002.

H. Jung
Justitiesekreterare

M. Jaeger
Ordförande